

TISH ILDIZ KANALLARINI KENGAYTIRISH KIMYOVIY USULLARI

Lutfullayev Doston Rustam o‘g‘li

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti

E-mail: lutfullayevdoston3@gmail.com

ANNOTATSIYA

Maqolada tish ildiz kanallarini kengaytirishda kimyoviy usulda qo‘llaniladigan dori vositalari haqida ma‘lumot berilgan

Kalit so‘zlar: suyuqlik, gel, etilendiamintetrauksus kislotasi (EDTA), Septodont, Pierre Rolland, Dentstal

CHEMICAL METHODS OF EXPANDING TOOTH ROOT CANALS

ABSTRACT

The article provides information about the drugs used chemically in the expansion of tooth root canals

Key words: liquid, gel ethylenediaminetetraacetic acid (EDTA), septodont, pierre Rolland, denstal.

Kanallarning kimyoviy kengayishi uchun ikki xil dori ishlatiladi: suyuqlik va gel.

Ildiz kanallarini kimyoviy kengaytirish uchun suyuqliklar.

Ilgari, kuchli kislotalarning eritmalari ildiz kanallarini kimyoviy jihatdan kengaytirish uchun keng qo‘llanilgan: azot, xlorid yoki "shox aroqi" (1:3 nisbatida konsentrlangan nitrat va xlorid kislotalarning aralashmasi). Biroq, bugungi kunda ular dozlash qiyinlashuvi va peri - apikal to‘qimalarga sezilarli darajada bezovta qiluvchi ta’sir tufayli foydalanishdan voz kechishdi. Bundan tashqari, adabiyotda "vagotil" preparatining ildiz kanallarini (36% megakrezolsulfonik kislota eritmasi), oshqozon

suvi va boshqalarni kimyoviy kengaytirish uchun foydalanish bo'yicha ko'rsatmalar mavjud. Ayni paytda, amalda, tez - tez foydalanish 10-20% neytral yoki kuchsiz ishqoriy yechimlari etilendiamintetrauksus kislotasi (EDTA), yoki uning tuzlari: EDTA disodyum tuzi (trilon B) va tagatsin-kaltsiy-EDTA ning disodyum tuzi. Ildiz kanallarini kimyoviy kengaytirish uchun suyuqliklar tayyor preparatlar shaklida ishlab chiqariladi va EDTA qo'shimcha ravishda antiseptiklar, stabilizatorlar va boshqa qismlarga ham ega.

Kichik sirt tarangligi tufayli bu moddalar hatto eng tor kanallarga ham yaxshi kiradi. EDTAga asoslangan preparatlar ildiz kanalidan suv bilan osongina yuviladi, ularni kimyoviy zararsizlantirish talab qilinmaydi. Shuni esda tutish kerakki, bu dorilar kislotali muhitda faolroq bo'ladi, shuning uchun kanalning kimyoviy kengayishidan oldin uning tarkibini neytrallash tavsiya etiladi: agar iloji bo'lsa, pulpa va gidroksidi mahsulotlarning qoldiqlarini (masalan, natriy gipoxlorit) olib tashlash tavsiya etiladi. Bundan tashqari, ushbu preparatlarni evgenol kabi gidrofobik moddalar bilan aloqa qilishdan qochish kerak, bu ularning ta'sirini sezilarli darajada zaiflashtiradi. Ildiz kanallarini kimyoviy kengaytirish uchun suyuqliklar to'g'ridan-to'g'ri ildiz kanallarini asbob-uskunalar bilan ishlash jarayonida va tashriflar orasida yomon o'tish kanallarini kimyoviy kengaytirish uchun ishlatilishi mumkin.

Kanallarni kimyoviy kengaytirish usuli quyidagicha: Tish bo'shlig'ini quritgandan so'ng, pipetka yoki chimbiz yonoqlari yordamida kanallarning og'ziga oz miqdorda dori eritmasi qo'llaniladi va 2-3 daqiqa davomida ingichka k-Rimer yoki K-fayl bilan kanallarga quyiladi. Keyin endodontik vositalar bilan kanallarning mexanik kengayishiga o'tiladi. Kimyoviy va mexanik ta'sirlar kerakli natijaga erishish uchun almashtiriladi. EDTAning parietal dentinga kimyoviy ta'sirining samaradorligi kanalning lyumeni, ultratovush fayllari bo'lgan preparatni faollashtirish orqali oshirilishi mumkin. Instrumental davolanishdan so'ng, kanal antiseptik eritmalar bilan yuviladi va keyin distillangan suv bilan yuviladi.

Yuqori darajada klassifikatsiyalangan va buzilgan ildiz kanallari bilan, ular birinchi marta tashrif buyurolmasa, kimyoviy kengayish amalga oshiriladi. Buning

uchun kanallarning kimyoviy kengayishi uchun suyuqlik bilan shimdirilgan paxta tolasi ildiz kanallarining og‘ziga joylashtiriladi va 2-7 kunlik yopiq bandaj bilan yopiladi. Qayta tashrif buyurganingizda, bandaj olib tashlanadi va kanalning instrumental davolanishini amalga oshiradi, kimyoviy va mexanik kengayishni o‘zgartiradi. Instrumental davolanishdan so‘ng, kanal antiseptik eritmalar bilan yuviladi va keyin distillangan suv bilan yuviladi.

Ildiz kanallarini kimyoviy kengaytirish uchun gel-endolubrikantlar.

Ushbu guruhning preparatlari dentin zarralarini olib tashlashga yordam beradigan kanal, EDTA, antiseptiklar va fluting agentlarida asboblarning harakatini osonlashtiradigan yog‘larni o‘z ichiga oladi. Ushbu gellarning eng muhim sifati ildiz kanalini kimyoviy jihatdan kengaytirish qobiliyati emas, balki ildiz kanalida asbobning siljishini yaxshilash qobiliyati, uning siqilish xavfini kamaytiradi. Shuning uchun bu guruhning preparatlari ko‘pincha endolubrikantlar (endodontik yog‘) deb ataladi. Ish usuli, endodontik vositaga oz miqdorda gel qo‘llaniladi yoki kanalga kiritiladi. Shundan so‘ng darhol ishlov berishni boshlang. Jarayon bir necha marta takrorlanadi, kanalning devorlari va faylning ishchi qismi doimo oz miqdorda gel bilan qoplanganligiga ishonch hosil qiling. Kanalni kengaytirgandan so‘ng, u natriy gipoxlorit eritmasi bilan yaxshilab yuviladi, keyin distillangan suv bilan quritiladi va an’anaviy tarzda muhrlanadi. Bundan tashqari, keyingi tashrifdan oldin gelni kanalda qoldirmaslik kerakligiga e’tibor bering.

Dori turi

EDTA eritmasi

- «Largal ultra» (Septodont)
- «Edetat solution» (Pierre Rolland)
- «Root Canal Enlarger» (Produits Dentaires S.A.)
- «Chela-Jen Liquid» (Alpha-Beta Medical Supply Inc.)
- «Endofree» (Dencare)
- "Kimyoviy kanallarni kengaytirish uchun r / K suyuqligi "(Dentstal)

•"Ildiz kanallarini kimyoviy kengaytirish uchun suyuqlik" (Omega) " kanal E "(Rainbow-P)

EDTAga asoslangan gellar

•"Sapa1+ "(Septodont)" File-Eze "(Ultradent)" RC-rger "(Premer) "FILECARE EDTA" (VDW) " Glyde "(Dentsply)

•"Chela-Jen Gel" (Alpha-Beta Medical Supply Inc.)

•"Ildiz kanallarini mexanik ravishda kengaytirish uchun r / K gel" (Dentstal) "kanal-Dent. Kanallarni qayta ishlash uchun jel"(Vladmiva)

Ildiz kanallari har doim ham endodontik vositalar yordamida o'tishi va kengaytirilishi mumkin emas. Bu, ayniqsa, tor va obliteratsiya kanallar uchun amal qiladi. Bunday hollarda ular kimyoviy kengayishlarga murojaat qilishadi. Usul har qanday kislota eritmasining kanal eritmasi kiritilishiga asoslangan. Shu bilan birga, parietal dentinning dekaltsinatsiyasi va yumshatilishi kuzatiladi, bu esa keyingi asboblarni qayta ishlash jarayonini osonlashtiradi. E'tibor bering, ildiz kanallarining kimyoviy kengayishi ularning mexanik (instrumental) kengayishini almashtirmaydi, faqat uni to'ldiradi va osonlashtiradi. Kanallarining kimyoviy kengayishi uchun kompleksionlar yoki dentin mineral tarkibiy qismlari bilan o'zaro ta'sir qiluvchi moddalar ishlatiladi, uni yumshatadi, ishlov berishda zaif qarshilikka ega bo'lgan yumshoq tuzilishga aylanadi. Kompleksionlar toksik emas, ulardan foydalanish oson, maxsus saqlash sharoitlarini talab qilmaydi, uzoq vaqt davomida faoliyat yuritadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. Terapevtik stomatologiyada endodontiya asoslari (Komilov X.P.)

2. Stomatologiya_J.A. Rizayev., 2018